

GUERRES DE FRONTERA

ELS FABRICANTS I VENEDORS D'ARMES
QUE ES BENEFICIEN DE LA TRAGÈDIA DELS
REFUGIATS A EUROPA

Mark Akkerman

CENTRE DELÀS
D'ESTUDIS
PER LA PAU

**Stop
Wapenhandel**

www.stopwapenhandel.org

tni
transnationalinstitute

RESUM EXECUTIU

La crisi de refugiats a la qual s'enfronta Europa ha causat consternació en els passadissos del poder i ha escalfat el debat als carrers. Ha posat de manifest una fractura de la totalitat del projecte europeu, ja que els Governos no han aconseguit posar-se d'acord ni tan sols amb el repartiment d'uns pocs refugiats. En canvi, no han parat de culpar-se els uns als altres. Els partits d'extrema dreta han augmentat la seva popularitat entre les comunitats afectades per l'impacte de l'austeritat, culpant de la recessió econòmica a un boc expiatori molt oportú en comptes del poderós sector bancari. I els que més estan patint són els refugiats, que fugint d'una terrible situació de violència i adversitat, acaben atrapats entre fronteres o entre països, empesos a optar per rutes encara més perilloses per a tal d'arribar a zones segures.

No obstant això, hi ha un grup d'interessos que s'ha beneficiat de la crisi dels refugiats i, en particular, de la inversió que ha desemborsat la Unió Europea per 'assegurar' les seves fronteres. Es tracta de les companyies de defensa i seguretat que proporcionen l'equip als guàrdies fronterers, la tecnologia de vigilància per monitoritzar les fronteres i la infraestructura tecnològica per a realitzar el seguiment dels moviments de població.

Aquest informe llança llum sobre aquests actors que s'estan aprofitant de la seguretat fronterera, analitzant qui són i quins serveis presten, com influeixen en les polítiques europees i es beneficien d'elles, i quins fons reben dels contribuents. L'informe mostra que, lluny de ser beneficiàries passives de la generositat europea, aquestes empreses estan fomentant activament una creixent 'segurització' de les fronteres europees i estan disposades a proporcionar tecnologies cada vegada més severes per a aquest fi.

El més pervers de tot és que també es demostra que alguns dels beneficiaris dels contractes de seguretat a les fronteres són alguns dels majors venedors d'armes a la regió d'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, alimentant el conflicte que és la causa de molts dels refugiats. En altres paraules: les companyies que estan creant la crisi després se'n beneficien d'ella.

A més, han rebut el suport dels Estats europeus que els han atorgat les llicències necessàries per exportar armes i, després, els han concedit contractes de seguretat fronterera per fer front a les conseqüències. Les seves accions també s'han d'entendre en el marc d'una resposta a la crisi dels refugiats per part de la UE cada vegada més militaritzada.

La Comissió Europea, brandant l'estendard de la 'lluita contra la immigració il·legal', preveu transformar la seva agència de seguretat fronterera, Frontex, en una Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes més poderosa. Aquesta controlaria les iniciatives de seguretat fronterera dels Estats membres i jugaria un paper més actiu com a vigilant de les fronteres, entre altres coses mitjançant l'adquisició del seu propi equipament.

Aquesta agència compta amb el suport d'EUROSUR, un sistema de la UE que connecta els sistemes de vigilància i supervisió de la seguretat fronterera entre els Estats membres i tercers Estats.

La militarització de la seguretat fronterera també es reflecteix en els objectius militars de la 'Força Naval de la UE - Operació Mediterrània Sofia' (EUNAVFOR MED), així com en l'ús de l'exèrcit en moltes fronteres, com les d'Hongria, Croàcia, Macedònia i Eslovènia. Les missions navals de l'OTAN en el Mediterrani ja estan col·laborant de forma activa amb la seguretat fronterera de la UE.

Mentrestant, als països que no formen part de la UE se'ls està portant a assumir el paper de fronteres avançades per tractar d'impedir que els refugiats arribin a les fronteres de la UE. Els recents acords migratoris entre la UE i Turquia, que han rebut dures crítiques de les organitzacions de drets humans, deneguen als refugiats l'accés a Europa i han donat lloc a més violència contra ells.

L'informe mostra que:

- **El mercat de la seguretat fronterera està en plena expansió.** S'estima en uns 15.000 milions d'euros al 2015 i es preveu que augmenti fins a superar els 29.000 milions d'euros anuals al 2022.
- **El negoci de les armes, en particular les vendes a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica, d'on procedeixen la majoria dels refugiats que fugen, també està en plena expansió.** Les exportacions globals d'armes a l'Orient Mitjà han augmentat un 61% entre 2006-2010 i 2011-2015. Entre 2005 i 2014, els Estats membres de la UE van concedir llicències d'exportació d'armes a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica per valor de més de 82.000 milions d'euros.
- **La resposta normativa europea als refugiats, que s'ha centrat en els traficants i en l'enfortiment de les fronteres exteriors (inclòs en països fora de la UE), ha donat lloc a un gran augment del pressupost que beneficia a aquestes empreses.**
 - El finançament total de la UE per a mesures de seguretat a les fronteres a través dels seus principals programes de finançament és de 4.500 milions d'euros entre 2004 i 2020.
 - El pressupost de Frontex, la principal agència de control de fronteres, va augmentar un 3688% entre 2005 i 2016 (de 6,3 milions d'euros a 238,7 milions d'euros).
 - Als nous Estats membres de la UE se'ls ha exigint que reforcin les fronteres com a condició per adherir-se a la Unió, creant nous mercats en els quals generar beneficis. L'equipament adquirit o actualitzat amb diners del Fons per a les Fronteres Exteriors inclou 545 sistemes de vigilància de fronteres, 22.347 elements per a la vigilància de fronteres i 212.881 elements per al control fronterer.
 - Alguns dels permisos de venda d'armes a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica també té per objecte el control de les fronteres. Al 2015, per exemple, el Govern holandès va concedir una llicència d'exportació de 34 milions d'euros a Thales Nederland per al lliurament de sistemes de radar i C3 a Egipte, malgrat els informes de violacions de drets humans al país.
- **La indústria europea de seguretat fronterera està dominada per grans empreses d'armes, les quals han expandit o ampliat les seves branques de seguretat, així com una sèrie d'empreses de tecnologia i especialitzades en seguretat més petites.** El gegant d'armes italià Finmeccanica va identificar "els sistemes de control de fronteres i de seguretat" com un dels principals impulsors de l'augment de comandes i ingressos.
- **Entre els grans actors del complex europeu de seguretat fronterera es troben també companyies que fabriquen armes com Airbus, Finmeccanica, Thales i Safran, així com el gegant de la tecnologia Indra. Finmeccanica i Airbus han estat els principals beneficiaris de contractes europeus destinats a reforçar les fronteres. Airbus és, a més, el principal beneficiari dels contractes de finançament per a recerca en l'àmbit de la seguretat.**
- **Finmeccanica, Thales i Airbus, actors destacats del negoci de la seguretat a la UE, són també tres dels quatre principals comerciants d'armes europeus,** i estan venent a països de l'Orient Mitjà i del Nord d'Àfrica. Els seus ingressos totals al 2015 van ascendir a 95.000 milions d'euros.
- **Les companyies israelites són les úniques no europees que reben fons de recerca (gràcies a un acord de 1996 entre Israel i la UE) i que també han participat en el reforç de les fronteres de Bulgària i Hongria,** a més de difondre la seva experiència amb el mur de separació de Cisjordània i de la frontera de Gaza amb Egipte. L'empresa israeliana BTec Electronic Security Systems, seleccionada per Frontex per participar a l'abril de 2014 en el seu taller sobre 'Sensors i plataformes de vigilància de fronteres', feia gala a la seva sol·licitud de fons que les seves "tecnologies, solucions i productes estan instal·lats a la frontera israelopalestina".

- **La indústria de les armes i de la seguretat ajuda a determinar les polítiques europees de seguretat fronterera** a través de grups de pressió, la seva interacció regular amb les institucions de la UE especialitzades en fronteres i el seu paper determinant en la política de recerca. L'Organització Europea per a la Seguretat (EOS), de la qual formen part Thales, Finmeccanica i Airbus, ha estat molt activa defensant l'increment de la seguretat fronterera. Moltes de les seves propostes, com la de crear una agència paneuropea de seguretat fronterera, han acabat materialitzant-se en polítiques reals (vegeu, per exemple, la transformació de Frontex en l'Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes, EBCG). A més, les jornades bianuals que organitza Frontex/EBCG amb la indústria i la participació d'aquesta en taules rodones especials sobre seguretat i fires especialitzades en armes i seguretat asseguren una comunicació freqüent i una afinitat natural per a la cooperació.
- **La indústria de les armes i la seguretat ha aconseguit captar 316 milions d'euros de finançament destinats a la recerca en temes de seguretat**, establint l'agenda per a la recerca, desenvolupant-la i, després, moltes vegades, beneficiant-se dels contractes resultants. Des de 2002, la UE ha finançat 56 projectes del camp de la seguretat i el control de fronteres.

En conjunt, les proves revelen una creixent confluència d'interessos entre els líders polítics europeus que busquen militaritzar les fronteres i els principals contractistes de defensa i seguretat que proporcionen els serveis. Però aquesta no és solament una qüestió de conflictes d'interès o d'alguns actors beneficiant-se de la crisi, sinó que també concerneix la direcció que està adoptant Europa en aquest moment crític. Fa més de mig segle, el llavors president nord-americà Eisenhower va advertir dels perills del complex militar-industrial, el poder del qual podria "amençar les nostres llibertats i processos democràtics". Avui dia tenim un complex militar-de seguretat-industrial encara més potent, que utilitza tecnologies que apunten cap a l'exterior i l'interior, i que en aquests moments s'estan dirigint contra algunes de les persones més vulnerables i desesperades del planeta. Permetre que aquest complex escapi tota examinació representa una amenaça per a la democràcia i per una Europa construïda sobre els ideals de la cooperació i la pau. Com va dir Eisenhower: "Pel llarg camí de la història que encara s'ha d'escriure... aquest món nostre, que cada vegada es torna més petit, ha d'evitar convertir-se en una comunitat d'horribles temors i odi, i ser, en canvi, una orgullosa aliança de confiança i respecte mutu".